

MUHU VALLA 2015 .AASTA EELARVE SELETUSKIRI

1. ÜLDOSA

1.1. Üldised põhimõtted

Muhu valla 2015.a. eelarve koostamise õiguslikud alused on Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus, Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadus (KOFs) , Muhu valla arengukava aastateks 2014-2020 ja selle lisa 1 Muhu valla tegevuskava 2014-2020 ning Muhu valla eelarvestrateegia 2015-2018

KOFs-i alusel koostab eelarveprojekti vallavalitsus ning esitab selle volikogule hiljemalt 1.kuu enne uue eelarveaasta algust, s.o.hiljemalt 01.detsembriks. Muhu valla hallatavad asutused esitasid 10.novembriks vallavalitsusele oma nägemuse 2015.a. kavandavate tegevuste kohta ja allasutuse eelarveprojekti koos seletuskirjaga. Vallaeelarve projekt on koostatud lähtuvalt 2014.aastal koostatud Muhu valla eelarvestrateegiast aastateks 2015-2018, laekunud allasutuste eelarveprojektidest, 2014.a. vallaeelarve tegelikust täitmisest, Rahandusministeeriumi ja Eesti Panga majandusprognosidest, õigusaktidega kohalikule omavalitsusele ettenähtud ülesannete täitmise kohustusest ja Muhu valla kehtivatest lepingutest.

Eelarve struktuur koosneb põhitegevuse tuludest ja -kuludest, investeerimistegevusest, finantseerimistegevusest ja likviidsete varade muutusest. Üldiseks põhimõtteks on ka see, et igapäevased vajadused vallaelu korraldamisel on kaetud laekuvate tulude (tulumaks, maamaks, tasandusfond, tulud valla majandustegevusest jms.tulud) arvelt, st. põhitegevuse tuleml on positiivne, et tagada valla jätkusuutlikkus.

Vallavalitsuse põhimõtted eelarve koostamisel olid: majanduskulude üldine tõus üldjuhul kuni 2%, arvestades võimalike erisuste ja möödapääsmatute teadaolevate majanduskuludega, eelarve menetlemise käigus tuli teha majanduskuludes kärpeid soses tasandusfondi eraldiste vähenemisega. Palgafondi keskmine kasv üldjuhul kuni 3%, arvestades samas kaadri liikuvusega seotud muudatusi ja töötajate töökohustuste muutumisi. Lisaks tuleb arvestada tööohutuse ja töötervishoiu nõudeid vastavalt läbiviidud kontrollide ja uuringute tulemustele. 2015.a. eelarve põhitegevuse tulud ja kulud ei ole üks-üheselt võrreldavad 2014.aasta omadega seoses Muhu Valla Eakate Hooldekodu tegevuse lõpetamisega alates 01.aprillist 2014.a ja Muhu Hooldekeskuse SA tegutsemise alustamisega.

1.2. Muud tegurid vallaeelarve kujundamisel

Eesti majanduskasv 2013. aastal aeglustus ning kasvu oodatud elavnemist ei toimunud ka 2014. aasta alguses. Kuigi majanduse kasvukiirus on viimase kolme aasta jooksul pidevalt aeglustunud, pole sel majapidamiste majanduslikule olukorrale ega riigieelarvele veel märkimisväärset negatiivset mõju olnud. Tööturul on jätkunud jõuline palgatõus ning majapidamiste sissetulekud ja tarbimine on kasvanud kiiresti. See on taganud maksutulude hea laekumise ning aidanud riigi rahandust korras hoida. See-eest 2015. aastal kiireneb

majanduskasv prognoosi kohaselt 3,9%ni ja 2016. aastal 3,6%ni. SKP kasv kiireneb kasutuseta tootmisvõimsuse rakendamise toel.

Lähiaastatel kujundab majapidamiste tarbimis-ja investeerimisotsuseid nii sissetulekute kasvu aeglustumine kui ka hinnakasvu kiirenemine, mis pidurdab reaalse ostujõu suurenemist. 2014. aasta esimese poole tarbijahindade väga aeglane inflatsioon hakkab järk-järgult kiirenema. Inflatsiooni suurendab partnerriikide majandusolukorra paranemine, mis tõstab Eestisse imporditavate toodete hinda, kuid ka kodumaine teenuste hinnakasv püsib mõõdukas. Prognoosi järgi kasvab eratarbimine 2014. aastal 2,3%. Tulumaksumäära alandamine ja tulumaksuvaba miinimumi kasv 2015. aasta alguses kiirendab nii kodumajapidamiste sissetulekute kui ka tarbimise suurenemist, jõudes 2016. aastal 4% lähedale.

Eelmise aasta teisel poolel tugevasti aeglustunud tööhõive kasv pöördus 2014 aastal langusesse ning see trend jätkub ka 2015.-2016. aastal. Tööhõive väheneb nii negatiivse iibe kui ka väljarände tõttu. Kuigi väljaränne keskpikas perspektiivis mõnevõrra taandub, on loomuliku iibe vähenemisel suurem mõju. Tööjõuturule siseneb vähem inimesi ning elanikkond vananeb. Eelkõige on tööturul puudus kvalifitseeritud spetsialistidest.

Vaatamata majanduskasvu aeglustumisele on tööpuudus kiiresti vähenenud. Selle aasta esimesel poolaastal alanes tööpuuduse määr Eestis 7,7%ni. Majanduskasvu halvenenud lähiväljavaade koos ettevõtete suurenenud ebakindlusega aeglustab tööpuuduse määra alanemist eesoleva aasta jooksul. Muhu vallas oli 2011.a jaanuari seisuga 82 töötut, 2012.a. alguses 61 töötut, 2013.a. alguses 55 töötut, 2014.a jaanuaris 44 töötut, 2015.a. jaanuaris 43 töötut

2.PÕHITEGEVUSE TULUD 1 784 452 €.

Põhitegevuse tulud koosnevad maksutuludest, kaupade ja teenuste müügist laekuvatest tuludest, saadavatest toetustest ja muudest tegevustuludest.

Tabel 1. Põhitegevuse tulude võrdlus aastatel 2012-2015.

Nimetus	2012.tegelik	2013.tegelik	2014.tegelik	2015 eelarve
maksutulud	930 667	1 054 524	1 149 765	1 213 896
kaupade-teenuste müük	248 882	308 458	167 323	151 305
toetus põhitegevuseks	425 225	373 856	387 541	417 551
muud tegevustulud	4 315	2 872	2 971	1 700
Kokku	1 609 089	1 793 710	1 707 600	1 784 452

2.1 MAKSUTULUD: 1 213 896 € (moodustab 68 % põhitegevuse tulust)

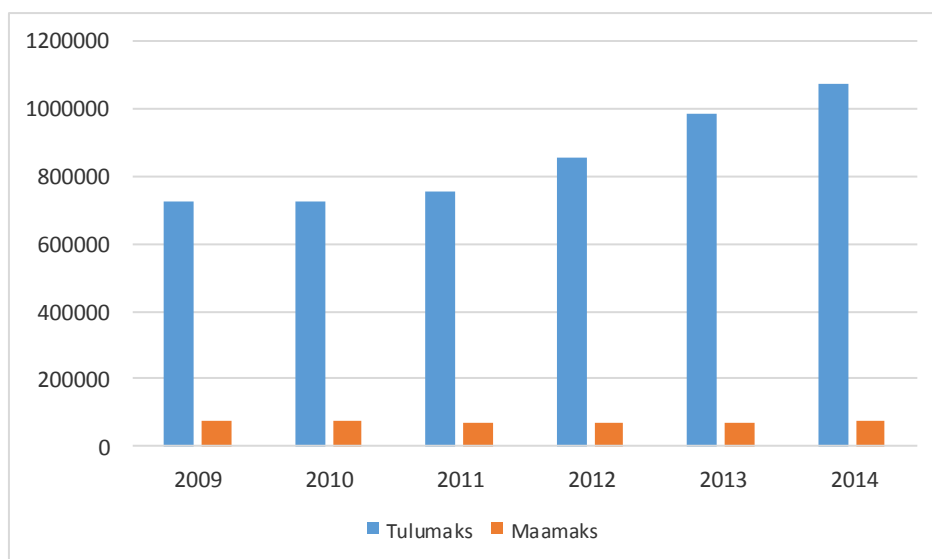
Maksutulust suurima tuluallika moodustab üksikisiku tulumaks ja on 2015.a. prognoositud **1 137 696 €** s.o. 6% suurem kui 2014.a. tegelik laekumine. 2014.aastal oli Muhu valla tulumaksu laekumine ca 9 % suurem kui 2013.a. Rahandusministeeriumi prognoosi järgi on omavalitsustele laekuva tulumaksu kasv 2015. aastal 6% ning 2015.a. on KOV-le laekuva tulumaksu määr on 11,60%

Maamaks Plaanimatud laekumine **74 300 €**, lähtuvalt 2014.a. tegelikust laekumisest ja 2015.a. maamaksu määrade tõstmist ei plaanita.

Reklaamimaks **1 900 €**

Ülevaade põhilistest maksutuludest:

Aasta	Tulumaks	Maamaks
2009	723283	76037
2010	727845	75355
2011	756951	71114
2012	858195	70826
2013	983930	69770
2014	1073298	74568

2.2 KAUPADE JA TEENUSTE MÜÜK: 151 305 € (moodustab 8,9 % põhitegevuse tulust)

Müük on vähenenud seoses sellega, et hooldekodu tulud ei laeku enam valla eelarvesse, vaid Muhi Hooldekeskuse SA-le.

Riigilõiv: **6 000 €**. Peamiselt ehitus- ja kasutuslubade riigilõiv, viidud vastavusse reaalse laekumisega

Tulud haridusalalt: **39 207 €** Lasteaia kohatasu on teistelt omavalitsustelt laekuv ja oma lasteaia kohamaks, kokku 18 719 €. Lasteaia tasu toitlustuse eest 4 950 € on pool toidukulust. Teine pool on valla kanda. 2015.a. on lasteaia toidupäeva maksumus 1.50 €, millest lapsevanem tasub 0,75 €. Lasteaia tasu teenustelt 1 000 € on eelkõige saali kasutus. Lasteaia kohatasu on 2015.aastal 13 € kuus. Põhikooli õppekava välisest tegevusest laekuv tulu 17 500 € koosneb laagrite, peilaudade ja personali toidu teenusest ning spordihalli teenustest. Põhikooli koolitusteenust maksavad teised omavalitsused summas 2 988 €.

Tulud kultuurialalt: **44 550 €** Raamatukogude tasulised teenused 150 € (lugejapiletid, koopiad, printimine). Muuseumi piletitulu 35 000 € on 2014 a. tegeliku laekumise põhjal, infolehe tuluks on 2 700 €. Tulu on suurenenud reklaamide avaldamise eest. Noortekeskus plaanib

koguda ürituste ja oma inventari rendi eest omatulu 700 €. Hellamaa Külakeskuse tulu on 6 000 €, mis plaanitakse saada üritustest, koolitustest ja kogukonna köögi kasutusest.

Tulud spordi- ja puhkealasest tegevusest: 1 500 €. Turniiride ja võistluste osavõtutasud ja Leisi ujula kasutuse eest.

Tulud sots. abi alasest tegevusest: 4 700 €.

Koduhooldus plaanitud 9 lepingulise kliendiga, lisaks transporditeenus, saunateenus ja invavahendite laenutamine.

Tulud elamu –ja kommunaalalalt: 29 940 €. Korterite üür kokku 6 000 €. (hooldekodu korterite üür 1,00 €/m², ruumid 0,85 €/ m²). Soojusenergia müügi eest arvestatud tulu on 23 100 €, lisaks veel muud väiksemad tulud

Tulud päästeteenistusele: 6 458 €. Riigi poolt Muhu Vabatahtlikule Päästekomandole eraldatav tegevustoetus.

Tulud üldvalitsemisest: 1 600 € (kantseliteenuste eest; kinnisvara arendajate DP-de avaldamise nõuded, hangete osavõtutasud, koolituste osavõtumaksud).

Tulud transpordialasest tegevusest: 5 700 €. Veoauto, bussi ja teiste transpordivahendite teenus.

Üüri ja renditulu: 10 850 €. Mitteeluruumidelt 4 000 € (Puidukoda 0,64 €/m², kokku 2 671 €/a, lisaks väiksemad üürnikud. 2 350 € on valla maade rendist saadav tulu. Tulu elektri ja vee müügist 4 000 € on hooldekodu maja üürnikelt saadav summa. Kesselaiu transpordiparve renditulu.

Õiguste müük: 400 €. Avalike rajatiste kasutamine.

Muu kaupade ja teenuste müük: 400 €. Muud kajastamata teenused (näiteks sõelutud kasvupinnase müük)

2.3 SAADUD TOETUSED PÕHITEGEVUSELE: 417 551 € (moodustab 23,4 % põhitegevuse tulust)

Sihtotstarbelised toetused: 51 437 €, n.o koolipiim ja -puuvili 3 340 €; õppelaen 1 691 €; muuseumi ülalpidamiskulud 40 770 €, lastehoiuteenus raske ja sügava puudega lapsele 3 200 € ning 2 432 € abivajava isiku pension.

Mittesihtotstarbelised toetused riigilt ja riigiasutustelt: 366 114 €

Tasandusfond (§4 lg 1) 21 653 € (2014.a. 66 444 €, 2013.a 91 341 €)

Toetusfond (§4 lg 2) 344 461 € (2014.a. 261 812 €). Suur muutus on tingitud sellest, et riigipoolne teederaha eraldis 84 154 € tuleb kajastada põhitegevuse tulude all toetusfondist saadud summana, varem oli summa investeerimistegevuse all. Hariduskuludeks on 233 998 € (2014.a. 228 890 €) ja koolitoiduks eraldatud vahendid on 12 285 €. Toimetulekutoetuseks on 5 839 €, saareliste valdade toetuseks 7333 €, toimetulekutoetuste korraldamiseks 796 €, sündide-surmade registreerimine 56 €.

2.4 MUUD TEGEVUSTULUD: Tulu vee erikasutusest 850 € ning olmejäätmete saastetasu 850 €.

3. PÕHITEGEVUSE KULUD: 1 638 584 €

Üldised põhimõtted, mis oli ka allaasutustele ette antud :

- Tööjõukulu tõus: õpetajad miinimumpalk vastavalt riigipoolsele rahastamisele, miinimumpalgalised vastavalt kehtestatud miinimumpalgale (390€) Ülejäänud töötasufondi suurenemine vastavalt eelarvestrateegiale kuni 3 %
- Majandamiskulud: arvestatud on, et majandamiskulud üldjuhul ei tõuseks üle 2%. Arvestada tuleb loomulikult teatud erisustega ja hädapäraste vajadustega.

Põhitegevuse kululiikideks on **antavad toetused** ja **muud tegevuskulud**. Kulud liigitatakse veel omakorda **valdkondade ja tegevusalade järgi**.

Antavad toetused jagunevad : sotsiaaltoetused, sihtotstarbelise toetused jooksvateks kuludeks ja mittesihotstarbelised toetused

Kulud valdkondade ja tegevusalade järgi:

01-Üldised valitsemissektori teenused:

Volikogu tööjõukulus on arvestatud üldise töötasufondi suurenemisega ja igapäevased majanduskulud jäänud võrreldavaks eelneva aastaga ning maha on arvatud summad koolitustele (2014.a. uus volikogu koosseis ja koolitusreis Utajärvile)

Vallavalitsuse (ja allasutuste) tööjõukulus on palgamäärad vastavalt valla töötajate üldisele palgatõusule. Vallavalitsuse tööjõukulu avaliku teenistuse ametnike ja lepinguliste osas kokku ei saa võtta üheselt eelneva aastaga, märtsikuust on taas täiskohaga tööalane ja planeeringunõunik. Vallavalitsuse igapäevased majandamiskulud on võrreldavad eelmise aastaga, seoses valla juubeliaastaga on suurendatud esinduskulude osa valla juubeli tähistamiseks (meened, üritused, pidulik kontsert-aktus jms)

Sõidukite ülalpidamiskuludes on üks sotsiaaltöötajate auto viidud oma kuludega koduse sotsiaaltöö hallata ja sotsiaalnõuniku käsutuses oleva elektriauto ning valla sõiduauto kulud on vallavalitsuse rea peal, samuti isikliku auto ametisõitudeks kasutamise hüvitised Omavalitsusühenduste liikmemaksud on SOL 4 965 € ja EMOL 1 904 €. Seoses erinevate projektide elluviimisega on suurenenud Saarte Geopargi liikmemaks.

Reservfond: on eelarve vastavas korras ettenähtud vähemalt 2% põhitegevuse kulude eelarvest. Nii nagu 2014.aastal on ka 2015.a. reservfond siiski suurem ja on 55 000 eurot. (s.o. 3,3 % põhitegevuse kuludest)

03-Avalik kord ja julgeolek:

Politsei eelarve on abipolitseinike kulude katmise osas samaks jäänud.

Päästeameti põhitegevuse kulud on kaetud sihtrahadega Lääne Päästkeskuse poolt ja ka valla toetusest

04 – Majandus:

Põllumajandus- (endine maakorraldus). Kulud on ette nähtud detailplaneeringute algatamiseks, menetlemiseks ja kehtestamiseks.

Soojamajandus - Tööjõukulu sisaldab katlakütjate, 0,5 remondimehe ja puiduhakke tootmise brutotöötasusid ja maksusid. Tööjõukulu on vähenenud võrreldes eelmise aasta esialgse eelarvega, kuna realselt on katlamaja töötasu osa väiksem ja samas mahus on heakorra rida suurendatud.

Administreerimiskulud (katlamaja telefoni kaart, pangateenused) ja koolituskulud on eelmise aasta tasemel

Kinnistu, hoone, ruumide majanduskulu on suurendatud vastavalt 2014 tegelikule kulule, sh on küte (sisseostetav hake – pool ligikaudu 2000m³ vajaminevast hakkest ostetakse, pool toodetakse ise), elekter (katlamaja seadmed kasutavad palju elektrit), vesi ja kanalisatsioon (teenuse ost AS-lt Kuressaare Veevõrk)

Sõidukite kulud (Masinate kütus, remondi materjalid, varuosad, remont ja hooldus, kindlustus) on vähenenud.

Katlamaja töömasinad ja seadmed (katlamaja seadmete vajalikud tarvikud (mootorid, silindrid, andurid, lülitid, reduktorid ...) ja nende remont ning hooldusteenus

Eri- ja vormiriietus (kommunaalameti logoga tööriietus)

Maksu, lõivu, trahvikulud (Saastetasud, mis määratakse kvartaliaruannete alusel keskkonnaametile)

Mineraalse toorme kaevandamine - OÜ Inseneribüroo STEIGER on koostanud Päelda karjääri korrastamise projekti, mis läheb edasi Keskkonnaametisse hinnangu saamiseks (lõppenud maavara kaevandamisluba SAAM-013)

Seejärel saame alustada Päelda karjääri rekultiveerimise esimese etapiga. Eelarves hetkel arvestatud riigihanke korraldamise ja ligi poolte korrastamistööde mahuga. Vajadusel peame arvestama Koguva karjääri kuludega kaevandamisloa menetlemisel.

Valla teed – suurenenud seoses riigipoolse toetusfondi rahade kajastamisega teede korrashoiu artikli all

Tööjõukulus arvestatud valla hõõvlijuhi töötasuga ja valla veoauto juhi töötasu kruusaveol.

Sõidukite ülalpidamiskulud (hõõvli ja veoauto kütus, remondimaterjalid, hooldusvahendid)

Teede (rajatiste) korrashoid (teede remont, materjali ost, riigi hõõvli teenus, teeäärte niitmine, aukude lappimine, tolmutõrje, lume lükkamine jne) Teede investeringute osa on eelarve investeringute osas

Transpordikorraldus.Valla buss - kulud on jagatud õpilasliinide vastavate kuludega. (tegevusala 09600) Kulude jagunemisel on võetud aluseks 2014.aasta tegelikud andmed.

Seoses vallale uue bussi kasutusrendile võtmisega, on juurde arvestatud ka 5 kuu kasutusrendi ja kindlustuse maksed summas 5 500 €

Turismi kulud on tööjõukulu Liiva i-punkti lahtiolekuks suveperioodil 15.06-20.08 ning majanduskulu, mis koosneb infopunkti lahtiolekuga seotud kuludest (rent, elekter, side) ja uuest arvutist. Viitade-infotahvlite uuendamiseks 711€

Üldmajanduslikud arendusprojektid – sadamate toetus 1 427 €. Majandamiskulus sisalduvad valla poolt koostatavate detailplaneeringute (Vahtna, Tammiotsa) koostamise kulud ja KIK-i projekti omaosalus, kokku 5 000€

Veetransport - Kesselaiu majanduskulud 1600€.

05 – Keskkonnakaitse:

Jäätmekäitlus Maasi Jäätmehoolduse tegevuskuludeks on toetus 2 469 €. Majandamiskuludes on arvestatud prügi veoga valla objektidelt (bussipeatused, rannad, Liiva keskus, Juu Jääb festival jne), ohtlike jäätmete kogumisringi korraldamine ja mõne prügikasti soetamisega/asendamisega.

Heakord: tööjõukulud ((Liiva WC ja bussipeatuse hooldaja, Piiri/Nautse hooldaja koondamistasu, Üügu ja Oosaare lepingulised hooldajad 3k suvel, kommunaalmeti töötajate heakorra tööd peamiselt suvehooajal) on suurenenud soojamajanduse tööjõukulude vähendamise arvelt arvestades reaalseid tööaegu.. Majandamiskulus on Liiva avaliku WC ülalpidamise kulud, heakorratööde trimmeri jõhvid, niidukite bensiin, varuosad, avalike alade lilled, jõulukaunistused jms.

06 – Elamu-ja kommunaalmajandus

Tänavavalgustus on Liiva ning Piiri külade ning kergliiklustee tänavavalgustuse elektrikulu ja väiksemad hooldus- ning remonditööd.

Muud elamu –ja kommunaalmajanduse tegevused:

Tööjõukulu (juhataja, kalmistuvahid, teenused välja (veoauto, traktor, niitmised jne))

Administreerimiskulud (panga teenus)

Majanduskulud suurenevad seoses endise hooldekodu maja kulude lisandumisega (vesi, elekter, prügi, remondikulud, kindlustus), lisaks veel apteek, perearstikeskuse hoone, Tõnise kinnistu hoone kindlustus, korrashoiu- ja remonditarvikud, materjalid),

Siia kuuluvad ka kalmistute majanduskulud – korrashoiu tehnika kulumaterjalid ja teenused (käsitööriistad, trimmerid, saed, niidukid, puhur, kärud, pumbad), kalmistute liiv/vedu, vee vedu, ohtlike puude lõikamised, aiad, väravad, kaevud jne., Hellamaa kalmistu metsapoolse aia materjal (postid, võrk), Rinsi kalmistu tööriistakuur.

Sõidukite kulud (Kommunaalauto kütus, kütus teenustööde osas, auto ja käru remont, tarvikud, hooldus, kindlustus, ülevaatus jne. Uue kommunaalameti auto kuumaksed)

07 –tervishoid Tervishoiuhaldusest makstakse toetust perearstikeskuse majanduskuludeks.

08 – Vaba aeg, kultuur:

Huvikoolide (spordikool, muusikakool) kohamaksud

Sõltuvad laste osavõtust ja kohamaksu suurusest. Laste osalemist huvikoolides toetatakse vastavalt volikogu poolt kinnitatud huvitegevuse toetamise korrale. Toetused on kasvanud seoses Muhu laste aktiivse osalemisega Orissaare spordikooli töös, samuti osalevad lapsed aktiivselt lasteaia muusikaringis, mida vald toetab vastavalt huvitegevuse toetamise korrale.

Noortekeskus - Tööjõukulus on juhataja ning noorsootöötaja poole kohaga, suvise töölaagri korraldaja 1 kuu ja bändikooli juhendaja õppeperioodil.

Majandamiskuludes on suuremad artiklid ürituste kulu, (6000 eurot) mis sisaldab aasta jooksul erinevaid üritusi teiste noortekeskustega ja noortekeskuses, töölaagri laste töötasu, samuti uue noortekeskuse avamisega seonduv. 2015.a teeb noortekeskus koostööd MTÜ Rua Crew-ga. Koos viiakse läbi projekti „Tõrjutud noorte sotsiaalne kaasamine ja korduvõigusrikkumiste ennetamine“. Seoses selle projektiga on noortekeskusel kanda 1500 € ulatuses kulusid, kuid projekti läbi on võimalust saada toetust kuni 3800 €. 2015.a alustab tegevust kaitse- ja päästering.

Hellamaa Külakeskus – Majanduskuludest on olulisemad printer-koopiamasina soetamine (kahe asutuse peale), ümmargused laudad ja toolid ürituste tarbeks, juhtmevaba mikrofon jms. Üritustest on plaanis 2 näitust, talgud, koolitused ja õpitoad, kokandus koolitused, rahvakalendri tähtpäevade tähistamine-koostöös Muhu muuseumiga, noorte üritused, aastapäeva puhul üks nostalgiline tantsuõhtu. Muudes kuludes on mõeldud transpordikulu, kui ei ole võimalik kasutada valla bussi ja segaansambli juhendamise teenus.

Vaba aja ja spordiüritused 5 085 €. Kaetakse spordiüritustest osavõtumaksud, valdade spordiliidu liikmemaksud, Muhu Jooksu korraldamine, valdade tali- ja suvemängud, Eesti Saarte Mängude korraldamine

Hellamaa Raamatukogu Tööjõukulu sisaldab ka puhkuse asendaja tasu, st 13 kuu töötasu. Kulud on eelmise aasta tasemel. Ruumid on remondi ootel.

Liiva Raamatukogu Tööjõukulus ka puhkuse asendaja tasu. Majandamiskuludest on olulisem ühe külastajate arvuti väljavahetamine, muud kulud on igapäevased kulud raamatukogu töö korraldamisel

Muuseum. Plaanis on struktuurimuudatus tööjõukulu lubatud kasvu piires. Majandamiskulu on vähenenud arvestades tegelikke kulusid. Uurimus-ja arendustööde reaal on plaanis jätkata ühe ajalooaamatu toimetamist, samuti sisu loomiseks interaktiivsele seadmele. Lähetuskulud on endisel tasemel. Koolituskulus on lähtutud 2014 a. tegelikust kulust, koolitusvajadusest, töötajate soovidest ja pakutavatest kursustest. Majanduskulu on vähendatud just jooksva remondi arvelt. Sõidukite ülalpidamiskulus on isikliku auto kasutus. IT kulu on vähendatud, kuna 2014 sai arvutiparki uuendatud. Inventari kulus on lähtutud tegelikest vajadustest. Meditsiinikulu vajadus suureneb seoses vajadusega teostada töötajate tervisekontroll. Teavikute ja kunstiesemete kulus on plaanitud ostud muuseumi müügiletis müümiseks, osalus küla uue infostendi ja viitade trükkimisel, muuseumile 2 reklaamstendi tegemiseks maantee äärde jms. Muuseumi investeeringutest on plaanis teostada Eemu veski laudvooder + tõrvamine, Tooma veski uus võll ja selle tiibade montaaž, Koolielu katuse hari jms – need summad kajastuvad eelarve investeeringute osas

Kultuuriüritused (ülevallalised)

Vabariigi aastapäev	600 €
Höbelusikapidu kevadel / sügisel	600 €
Laadad	350 €
Muhu päevad / Jaaniõhtu	1 800 €
Festival Ungaris	1 000 €
Laste osalemine Ungari festivalil	1 800 €
Muhu Väina regatt	300 €
Osalustasud (maakondlikud üritused) –	200 €
Projektide omaosalused	300 €
Europeadil osalemine, Ätses	600 €
Maakondlik rahvamuusikapäev	800 €
Naistenädal	300 €
LTP osalemine projektiga	440 €
Aastavahetuspidu	1 900 €
Ringide korraldatud üritused	200 €
Kontsert Muhulastelt muhulastele	1 000 €

Kokku 12 190 €

Seltsitegevus – toetamaks seltse, seltsinguid ja külade üritusi on eelarves 4 740€. Seltsitegevust reguleerib Muhu Vallavolikogu määrus nr 50 25.mai 2011.a. Külavanematele kulude hüvitamiseks on arvestatud 700 eurot. Seda kulu reguleerib Muhu vallavolikogu määrus nr 71 21.märts 2012.a.

JUU JÄÄB üritust toetatakse eraldi sihtfinantseerimisena 640 euroga. Külaselts Põhjaranniku kuludest katab vald majandamiskulud (elekter, küte), mis on jäänud väiksemaks. Piiri magasiaida kulu on võimalikud remondi jms kulud.

Infoleht – toimetaja töötasu ja trükkimise kulud, vajalik soetada uus küljendusprogramm.

09- Hariduskulud

Lasteaed : TÖÖJÕUKULU

Lisaks 3% palgatõusule on sel aastal sisse planeeritud raha 1 õpetaja ja majandusjuhataja 1.0 koha puhkuste asendus. Õpetaja asendus tagab kesksuvel turvalisema lastehoiu ja laste toitlustamist ja toidu transportimist ei saa teha tavalisest väiksema koormusega.

MAJANDAMISKULUD

Majandamiskulude osas on kõige suurem kasv toiduainete ja toitlustamisteenuse 5521 real. Kui siiani sisaldas see artikkel ainult toiduainete kulu, siis üleminekuga toitlustamisele Muhu Hooldekeskuse köögist, lisandusid sellele ka tööjõukulu, kulutused elektrile, veele, prügiveole jne. Kokku on arvestatud ühe kuu toidukuluks ca 2000 eurot. Artiklis 5511 on arvestatud lisaks tavapärastele kulutustele (elekter, korrashoid jmt.) väljakuvahendite korrastamiseks ja liiklusväljaku värskendamisele kuluvate summadega.

Inventari real 5515 osas on arvestatud sooviga osta lasteaiale uus elektriline klaver. Ülejäänud eelarve artiklid jäid samaks või vähenesid veidi. 2015.a eelarvesse on lisatud ka uued, eelmisest erinevad read:

Rajatiste majandamiskulud 5512- arvestatud on kulutustega, mis võivad ette tulla seoses vananenud kanalisatsioonitrasside korrashoiuga.

Meditsiini- ja hügieenitarbed 5522 – tervisetõendid, ravimid jmt.

Kultuuri- ja vaba aja sisustamine 5525 – lasteaia peod ja lasteüritused ning erinvate tähtpäevadega seotud kulutused.

Muud mitmesugused majanduskulutused 5540 – 600 €

Õppevahendid 5524 sisaldab lisaks kohamaksudele ka kulutusi igapäevastele mängu- ja õppevahenditele (1200eurot).

Lasteaia kohamaksud teistele omavalitsustele – 16 224 €. Maksame 7 lapse kohamaksud, millest Kuressaarele 1, Tallinnale 2, Põide, Orissaare, Anija vallale 1 lapse eest, eralasteaed Kõige Suurem Sõber 1 laps.

Põhikool – riigilt eraldatud toetus – Riik rahastab kooli juhte 20 807 €; õpetajaid 204 094 € Majandamiskuludes on pedagoogide koolitus 2 194 € ja õpikud- töövihikud 5 134 €.

Põhikool- (valla vahenditest) Valla vahenditest on sarnaselt riigi poolt eraldatud töötasu tõusule tasustatud sots.pedagoog, logopeed, huvijuht ning ringijuhid ja pikapäevarühma kasvatajad, millele on lisatud LÕK i lisatasu (lihtsustatud õppekava alusel lisatasu) so.6037 eurot.

Teenindava personali osas (palgatõus sarnaselt valla teistele töötajatele 3%), on arvestatud toimunud struktuurimuutustega.

Majanduskuludes on tuginetud põhiliselt 2014.a. tegelikule kulule.

Elekter, vesi- ja kanalisatsioon, valveteenus ja muude majanduskulude arvestamisel on aluseks võetud 2014 aasta eelarve.

Tavakuludele lisanduvatest soovitatavatest kulutustest : **artikkel 5515** (5420 eurot)

sisaldab koopiamašinat (1300.-) ja 1000 eurot päästeameti poolt maja ülevaatuse käigus avastatud puuduste likvideerimiseks.

IT kuludest makstakse jätkuvalt ka arvutiklassi arvutite liisingut.

Põhikooli kohamaksud teistele omavalitsustele – 7 lapse kohamaksud, millest 4 Vanalinna koolis Kuressaares, Laimjalas 1, Rae vallas 1 ja Pärnu linnas 1, kokku 1 130 €

Gümnaasiumid: 14 900 €. Maksame 18 õpilase kohamaksud. Riik on koolikoha maksumuse arvlemise piirmääraks kehtestanud 83 €

Täiskasvanute Gümnaasium: 1 300 €, s.o õpilase kohamaks

Õpilasveoliinid:

Kulu tuleb vaadata koos transpordikorralduse (artikkel 04512) kuludega. Transporditeenust õpilaste veoks ostame veel GO Bussilt ja siit kantakse ka need kulud, kui oma buss ei saa mingil põhjusel õpilasliinis olla ja teenust ostetakse väljast.

Põhikooli toitlustamine on alates 2013.a. eelarvest lahku löödud Põhikooli kulust Haridus- ja Teadusministeeriumi nõudel. Tööjõukulus on arvestatud 2,75 töötaja tasud koos maksudega. Admin. kulus on köögi telefoni kulu ja personali koolituses toiduhügieeni koolituse kuludega. Majandamiskuludes on tuletatud elektri, vee ja prügi kulud protsentides põhikooli vastavatest kuludest. Lisatud on veel puhastus- ja muud majandustarvikud. Kõige selle võrra on majandus- ja majandamiskulud põhikooli kulus väiksemad. Inventari kulus oli arvestatud vajaminevate

köögi- ja sööginõudega sh 5 termost maksumusega ligikaudu 150.00 eurot, lisaks on vaja teha söökla ruumides sanitaarremont, osta kööginõude- ja leivakapp.

Muud hariduskulud on stipendiumid 5 460 €, mida kasutatakse edukate tudengite ja õppurite toetamiseks ja tunnustamiseks. Täiskasvanute koolitusteenustest (2500 €) tasustatakse keeltekursuste õpetajaid, korraldatakse valla poolt koolitusi jms.

10 –Sotsiaalne kaitse

Puuetega inimeste sots. hoolekande asutus: 8 850 €. Ühe inimese hoolekandeteenuse kulu

Puudega inimese sotsiaalne kaitse (hooldajatoetus): Muhus on 1 hooldajatoetuse ja 28 hooldustoetuse saajat (neist 6 sügava puudega inimest, toetuse suurus on 27 eurot, ja 22 raske puudega inimest, kelle toetuse suurus on 16 eurot kuus. Aastane prognoositav hoolajatoetuse ja hooldustoetuse kulu on 6800 eurot. Ühel hooldajal tuleb tasuda ka sotsiaalmaks vastavalt Sotsiaalmaksuseadus §6 p 11 lg 1. alusel.(a` 117,15 eurot).

Puudega inimese toetust on arvestatud 2015 aastal 2500 eurot. Summa on mõeldud toetusteks puuetega inimestele, kellel tekib selleks õigus Muhu Vallavolikogu poolt kehtestatud "Sotsiaaltoetuste määramise ja maksmise korra" alusel.

Muud sotsiaalhoolekande teenused (kodune sots. teenus)

Tööjõukulu

Eelarve sisaldab koduhooldustöötaja palgakulu ja asendustasu.

Administreerimiskulud

Postiteenuse alla käib eakatele sünnipäevalastele õnnitluskaartide saatmine (2014. aasta seisuga 244 inimest). Kingituste kulu on eakate juubilaridele mõeldud lilled. Pensionäride peo kuluks on plaanitud 600 eurot.

Majandamiskulud

Koduhoolduse auto Citroen Berlingo kasko-ja liikluskindlustus, hooldusraha, osaliselt kasutusrendi maksed. SA Muhu Hooldekeskuse teenus on osaline kohatasu maksmine 7 Muhu valla inimese eest.

Lastekodu

Lastekodu maksed tulenevad Väikelastekoduga sõlmitud lepingust ühe sügava puudega lapse hooldus- ja koolituskulude katteks.

Hoolekandeteenused perekondadele

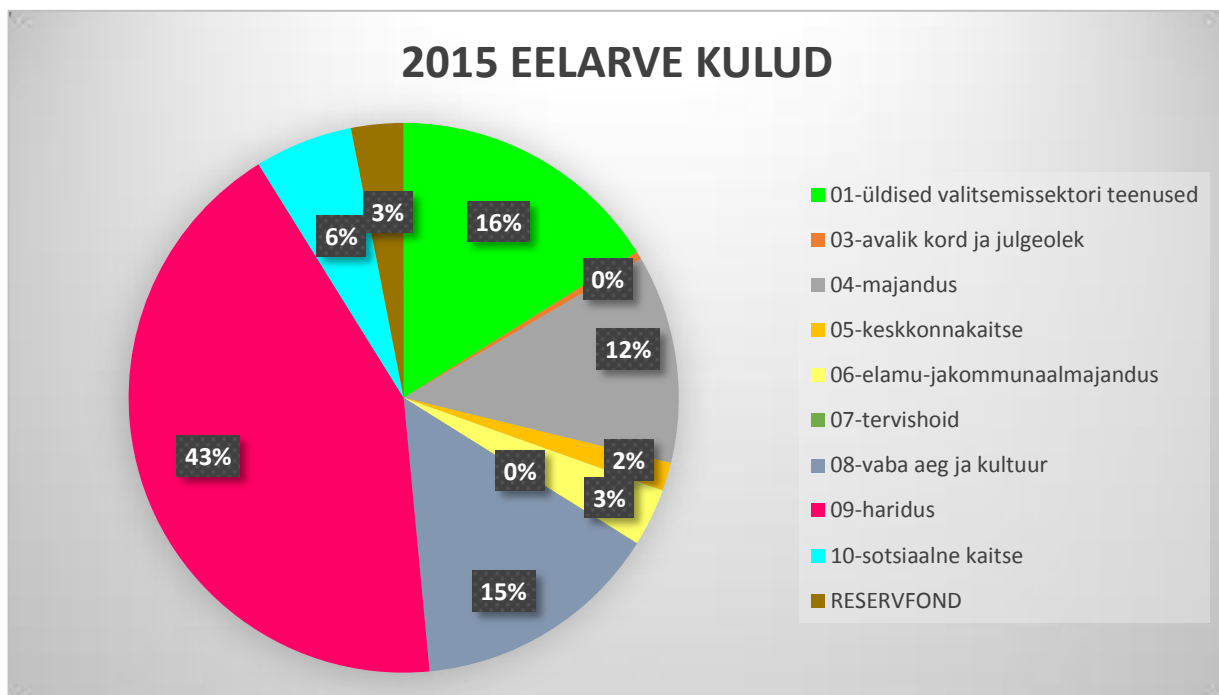
Sünnitoetus (a` 500 eurot, prognoos 9 sündi) õppetoeetus (10 kuud, arvestatud 27 õppuriga, a` 35 eurot); sotsiaalkomisjoni otsusega makstavad ühekordsed toetused 4500 eurot, matusetoeetus (a` 160 eurot), ranitsatoetus (a` 120 eurot ja 8 last); sots. teenus 3000 eurot (8 emakakaelavähi vaktsiini ja kommipakid lastele kooli, lasteaeda, ka kodused lapsed, invavahendite renditasud).

Riskirühmade sotsiaalhoolekande asutused

Teenuse ostmine SA Kuressaare Hoolekanne summas 996 eurot. Hooldekodus koos käiva päevakeskusele on majanduskuluks arvestatud 100 eurot.

Toimetulekutoetus - Muhu vallale eraldatud summad toimetulekutoetusteks. 2015 aastal on eraldis 5 839 eurot, summa teenuste korraldamiseks 796 eurot.

Muu sotsiaalsete riskirühmade kaitse (100€) summast kaetakse ravikindlustamata isikute esmatasandi ravikulud.

Joonis: 2015.a. põhitegevuse kulud valdkonniti

4. INVESTEERIMISTEGEVUS:

Investeeringustegevuse eelarveosa kogusumma leidmiseks liidetakse põhivara müük ja saadav sihtfinantseerimine ning summast lahutatakse põhivara soetus ja antav sihtfinantseerimine ning lisatakse finantstulude ja -kulude vahe.

Investeeringustegevus 2013 - 2015.a.

Nimetus	2013 tegelik	2014 eelarve	2014 tegelik	2015 eelarve
Põhivara soetus	-2 148 278	-863 156	-664 838	-839 744
Põhivara müük	3 297	60 000	31 586	40 000
saadav sihtfinantseerimine	1 745 398	682 754	514 940	514 855
antav sihtfinantseerimine	-3 026	-16 000	-10 725	-16 000
Finantstulude ja kulude vahe	- 3 828	-9 279	-4 071	-7 260
kokku:	-406 437	-145 680	-133 108	-308 149

4.1 PÕHIVARA MÜÜGITULU. 40 000 €. Liival asuvate vallale kuuluvate korterite müük, vallale mittevajalike maade müük.

4.2 SAADAV SIHTFINANTSEERIMINE: 514 855 € koosneb:

Noortekeskuse ehitust toetab SA Innove (Haridusministeerium) 494 448 euroga..

Siseministeeriumi kaudu saadakse 5 000€ kooli spordiväljaku korrastamiseks. Liiva pargi hoolduskava koostamiseks on KIK-i toetus 3 542 € Hajaasustuse programmi elluviimiseks on Maavalitsuse poolt 8 000€.

4.3 FINANTSTULUDE ja –KULUDE VAHE: - 7 260 € s.o. hoiustelt laekuva intressitulu ja finantskuludena makstavate laenuintresside vahe.

4.4 PÕHIVARA SOETUS: - 839 744 €

Valla teed (kergliiklustee+mustkatted)	- 235 846
Vana hooldekodu projekteerimine ja ehitus	-20 000
Noortekeskus	- 519 628
Muhu Muuseumi investeeringud	- 10 897
Lasteaed kõogi ümberehitus	- 35 000
Põhikool (investeeringu komponent)	- 1 773
Liiva pargi hoolduskava	- 6 600
Hellamaa külakeskuse põrandad	- 2 000
Spordihalli põrandad	- 5 000
Perearstikeskuse põrandad	- 3 000

4.5 ANTAV SIHTFINANTSEERIMINE 16 000 €.

Hajaasustuse programm, millega toetatakse perede vee- ja heitveesüsteemide rajamist.

5.FINANTSEERIMISTEGEVUS: 167 042 €

Finantseerimistegevuse eelarveosadeks on laenude võtmine, võetud laenude tagasimaksmine, kapitalirendi kohustus

Laenu (kohustuse) võtmine: 240 000 € on välja võtmata laenuosa 2013.a sõlmitud laenulepingust. Võetakse vajadusel kergliiklustee ja noortekeskuse ehitamise lõpetamiseks. Vanu laene kokku on 01.01.2015. seisuga 300 755.06 €. Nordea panga laenu jääk 54 378 € saab tasutud 2018.a. juulis. Swedbanki laenu jääk 18 877,11 € saab tasutud 2016.a. märtsis. Danske panga laenu jääk 227 499.95 €, lõppeb 2023.a.

Laenu (kohustuse) tasumine: -67 458 €

Kapitalirendi tasumine: Veoauto kapitalirent .

6. LIKVIIDSETE VARADE MUUTUS

Likviidsete varadena käsitletakse varasid, mis vastavad KOFS-i §36 lõikele 1, st. raha ja pangakontode saldod. Likviidsete varade saldo suurenemine ja vähenemine kajastatakse likviidsete varade muutuse eelarve osas vastavalt plussi või miinusena.

2014.a. lõpu seisuga oli likviidsete varade jääk 202 528,49 €

Eelarve tasakaal: Eelarve tulem on investeerimistegevuse eelarveosa kogusumma ja põhitegevuse tulemi vahe. Et eelarve oleks tasakaalus, peab eelarve tulem võrduma finantseerimistegevuse eelarveosa kogusumma ja likviidsete varade muutuse eelarveosa kogusumma vahega.

Põhitegevuse tulud	1 784 452
Põhitegevuse kulud	1 638 584
Põhitegevuse tulem	145 868
Investeerimistegevus	-308 149
Eelarve tulem	-162 281
Finantseerimistegevus	167 042
Likviidsete varade muutus	4 761

Eelarve tasakaal 0

7. VÕRDLUS EELARVESTRAATEEGIAGA 2015-2018

Suurim muudatus on seotud raamatupidamisliku muudatusega riigi poolt antava teehoiurahade (84 154 €) kajastamises põhitegevuse tuludes toetusfondi all, teisalt ei osanud ette planeerida nii suurt tasandusfondi kukkumist.

Sellega seoses on põhitegevuse tulud ca 7 000 € suuremad võrreldes strateegiaga.

Põhitegevuse kulud kokku on 40 000 eurot suuremad kui strateegia tegevuskulus, seda just eelkõige suurema reservfondi tõttu. Üldiselt on suhteliselt täpselt järgitud eelarvestrateegiat, samas ei ole investeerimistegevus ja sellest tulenev finantseerimistegevus üheselt planeeritavad. 2015.a. eelarves on põhivara soetuse maht 839 744 eurot, sihtfinantseerimine põhivarasse 514 855 eurot. Strateegias on vastavad mahud 963 899 eurot ja 738 899 eurot. Vahe tuleneb sellest, et noortekeskuse ehitusega seotud tehingud tehti osaliselt ära juba 2014 lõpus ja kajastusid 2014 eelarves. Strateegias ette nähtud investeeringute tarbeks laenu võtmine 200 000 eurot,

2015.a.eelarves aga 240 000 eurot, arvestades kehtiva laenulepinguga ja suurte investeeringutega 2015.aastal

8. ÜLEVAADE ARENGUKAVAS KAJASTATUD EESMÄRKIDE KAVANDATAVAST TÄITMISE PLAANIST 2015 AASTAL

Eelseisval aastal kavandab Muhu Vallavalitsus valla arengukavas kajastatud eesmärke ja nende täitmiseks kavandatud tegevusi täita järgnevalt:

Eesmärk 9: Vallale soetatakse uus buss – plaanis on soetada vallale uus vähemalt 22 kohaline buss, riigihange bussi kasutusrendile võtmiseks on läbi viidud.

Eesmärk 16: Külakogukondadele luuakse head võimalused vabaaja veetmiseks, ühistegevusteks ja koosviibimisteks.

- p.16.1 Noorperede tegevuste mitmekesistamine, viiakse ellu erinevad noorperede elukeskkonda parendavad projektid – vald osaleb Hajaasustuse programmis

-p.16.2 Koosviibimistingimuste loomine vabas õhus ja siseruumides. Elanike koosviibimisteks arendatakse edasi Hellamaa spordiplatsi piirkonda, teostatakse Hellamaa külakeskuse ja Muhu spordihalli põrandate remont.

Eesmärk 19: Säilitatakse Muhu Muuseum kohaliku pärandkultuuri keskusena.

Jätkub Muhu Muuseumi aktiivne tegutsemine ja investeerimine muuseumisse

Eesmärk 21: Kultuuriüritustes ja harrastustegevustes osalemiseks parandatakse ja mitmekesistatakse kohalikke tingimusi

-p21.1 Vabaõhulavade rajamine: otsitakse rahastust Hellamaa laululava ehitustöödega alustamiseks

-p21.2 Muhu spordihalli kohandamine Muhu Kultuuri-ja vabaajakeskuseks.

Eesmärk 23:

-p23.2 Üldplaneeringust tulenevate planeeringute koostamine: 2015.a. on planeeritud jätkata Hariduse kinnistu detailplaneeringuga.

Eesmärk 28: Vallas olevad avalikud teed ja parklad on heas korras ja külavahelised teelõigud on tolmuvabad

-p28.1 Kindlustatakse normaalse sagedusega kohalike kruusateede hooldus: 2015.a. jätkatakse Koguva dolokivikarjääri kaevandamisloa taotlemist eesmärgiga saada killustikku Muhu vallale kuuluvate teede ja Muhus asuvate riigiteede korrashoiuks, ehitatakse välja spordihalli ja lasteaia vaheline parkla, viiakse tolmuvaba katte alla ca 2 km vallateid.

p28.5 Parandada jalgratturite ja jalakäijate liiklusohutust: koostöös Maanteeametiga jätkub nii Liiva küla liiklusohutliku teelõigu rekonstrueerimine kui ka Liiva-Piiri kergliiklustee II etapi Viira- Liiva väljaehitamine

Eesmärk 50: Laiendatakse sotsiaalhoolekandeteenuste valikut ning tehakse koostööd erasektoriga

-p50.3 Uute hoolekandeteenuste kavandamine ja pakkumine eakate hooldekodus: seoses uue hooldekodu avamisega laienes oluliselt ka pakutavate teenuste valik: päevahoid, saun, supiköök, pesumaja, morgiteenus

Eesmärk 70: Jätkatakse remonditöödega õppeasutustes

-p.70.5 Lasteaia köögiploki kohandamine söögisaaliks: seoses uue hooldekodu köögi valmimisega toimub lasteaia toitlustamine uue hooldekodu köögist ning lasteaia köögiosa kujundatakse ümber söögisaaliks.

Eesmärk 78: Muhu Noortekeskus tõstab teenuste kvaliteeti

-p78.2 Muhu Noortekeskuse uute ruumide rajamine Muhu spordihalli ja selle juurdeehituse baasil: Muhu Noortekeskuse uute ruumide rajamist alustati 2014.a suvel ja ehitustööde lõpp on ajagraafiku kohaselt 2015.a. juulis ning sisustatud uus keskus peaks alustama tööd 2015.a septembris.